

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

2008/1 LSF 96 (Gældende)

Forslag til Lov om hæftelse for børns erstatningsansvar

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsministeriet, j.nr. 2008-702-0109

Forslag

til

Lov om hæftelse for børns erstatningsansvar

§ 1. Den, der har forældremyndighed over et hjemmeboende barn, hæfter umiddelbart over for skadelidte for skader, som barnet er erstatningsansvarlig for efter den almindelige erstatningsregel, med indtil 7.500 kr. for hver skadegørende handling eller undladelse.

Stk. 2. Er der fælles forældremyndighed, hæfter de, der har forældremyndigheden, solidarisk for det i stk. 1 nævnte beløb.

§ 2. Loven træder i kraft den 1. juli 2009 og finder anvendelse på skader, der forvoldes ved skadegørende handlinger eller undladelser efter lovens ikrafttræden.

§ 3. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
2. Gældende ret i hovedtræk	2
2.1. Almindelige erstatningsregler	2
2.2. Børns erstatningsansvar	3
2.3. Tilsynsansvar for forældre og andre, der har barnet i deres varetægt	3
2.4. Den erstatningsretlige betydning af, at der er tegnet forsikring	3
3. Fremmed ret	4
3.1. Norge	4
3.2. Sverige	4
3.3. Finland	4
3.4. Storbritannien	4
3.5. Frankrig	5
4. Lovforslagets udformning	5
4.1. Ungdomskommissionens overvejelser	5
4.2. Justitsministeriets overvejelser	8
5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser	9
6. Høring	9

1. Indledning

Regeringen ønsker at øge forældres tilskyndelse til aktivt at påtage sig et ansvar for, at deres børn ikke begår lovovertrædelser og forvolder skade.

Med dette formål for øje foreslås det, at den, som har forældremyndighed over et barn, der er hjemmeboende, hæfter med op til 7.500 kr. pr. skadegørende handling, som barnet er ansvarligt for efter dansk rets almindelige erstatningsregel. Det foreslås, at den økonomiske hæftelse skal være begrænset til højst 7.500 kr. pr. skadegørende handling.

Efter regeringens opfattelse vil der være en god mulighed for, at en sådan økonomisk hæftelse kan motivere flere forældre til at fokusere mere på deres rolle som opdragere og på opdragelsens betydning for børnenes trivsel og adfærd.

Lovforslaget bygger på en udtalelse af 15. september 2008 fra Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet (herefter »udtalelsen«). Uttalelsen findes på Justitsministeriets hjemmeside (www.justitsministeriet.dk/publikationer).

Lovforslaget svarer indholdsmæssigt i det væsentlige til det lovudkast, som er anbefalet af et flertal af kommissionens medlemmer, men Justitsministeriet foreslår dog efter drøftelser mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance, at beløbsgrænsen for forældrenes hæftelse forhøjes i forhold til flertallets forslag (5.000 kr. pr. skadegørende handling). Der er endvidere foretaget visse ændringer af teknisk karakter navnlig med henblik på, at den foreslåede regulering udformes som en ny hovedlov.

2. Gældende ret i hovedtræk

2.1. Almindelige erstatningsregler

Det er en forudsætning for at pålægge en skadevolder erstatningsansvar uden for kontraktforhold, at der foreligger det fornødne ansvarsgrundlag. Dansk rets almindelige ansvarsgrundlag er den såkaldte

culparegel. Culpareglen beskrives traditionelt således, at der indtræder ansvar for en skade, som forvoldes ved en handling, der kan tilregnes den, der handler, som forsætlig eller uagtsom.

En betingelse for at ifalde et erstatningsansvar er for det andet, at der foreligger den nødvendige forbindelse mellem den indtrådte skade og det ansvarspådragende forhold. Erstatningsansvar forudsætter således, at der er årsagssammenhæng mellem den skadevoldende adfærd og den pågældende skade.

For det tredje forudsætter et erstatningsansvar, at der foreligger såkaldt adækvans (påregnelighed). Herved forstås, at den ansvarspådragende adfærd skal have forøget risikoen for, at den pågældende skade indtræder. Skader, der er helt atypiske eller tilfældige i forhold til den risiko, som skadevolders adfærd har fremkaldt, falder dermed uden for erstatningspligten.

Endelig er det en betingelse for at rejse et erstatningskrav, at skadelidte har lidt et økonomisk tab som følge af den skadevoldende handling eller undladelse.

Der henvises i øvrigt til udtalelsens side 8-11.

2.2. Børns erstatningsansvar

Det erstatningsretlige udgangspunkt er, at børn ifalder selvstændigt erstatningsansvar for deres skadegørende handlinger på samme grundlag som andre, jf. erstatningsansvarslovens § 24 a. Også ved skader forvoldt af børn skal det således vurderes, om barnet har handlet culpøst, og om de øvrige erstatningsbetingelser, herunder årsagssammenhæng og adækvans, er opfyldt, jf. ovenfor under pkt. 2.1.

Når det drejer sig om et barn under 15 år, foretages der ved vurderingen af, om barnet har handlet culpøst, i praksis ikke en sammenligning med, hvad der for en voksen må anses for at være anerkendt handlemåde, men culpavurderingen foretages i forhold til, hvordan et barn på samme alder normalt må antages at handle.

Af retspraksis fremgår det, at der er en nedre aldersgrænse for, hvornår børn pålægges ansvar. Grænsen ligger formentlig omkring 4-5 år.

Hvis et barn under 15 år pålægges erstatningsansvar, er der efter erstatningsansvarslovens § 24 a, 2. pkt., under visse betingelser mulighed for at lempe barnets erstatningsansvar.

Der henvises i øvrigt til udtalelsens side 11-15.

2.3. Tilsynsansvar for forældre og andre, der har barnet i deres varetægt

Efter gældende ret hæfter forældre ikke for deres børns skadegørende handlinger. Forældre kan derimod ifalde et selvstændigt erstatningsansvar for skader forvoldt af deres børn, hvis forældrenes adfærd i sig selv er ansvarspådragende i forhold til barnets skadegørende handling. Da der er tale om et selvstændigt ansvar for forældrene, er ansvaret ikke betinget af, at der (også) er grundlag for at pålægge det skadevoldende barn ansvar, men ansvaret forudsætter, at forældrene har handlet culpøst.

Forældre og andre, der har børn i deres varetægt, eksempelvis skoler, børnehaver, andre institutioner, bedsteforældre mv., antages at have en almindelig pligt til at føre et rimeligt tilsyn med de pågældende børn. Et selvstændigt erstatningsansvar for forældre mv. kan derfor komme på tale, hvis forældrene tilsidesætter denne tilsynspligt eller undlader at give barnet de nødvendige instruktioner, såfremt denne forsømmelse fører til, at barnet forvolder skade. Tilsynspligtens udstrækning varierer bl.a. efter barnets alder. I praksis er der sjældent grundlag for at gøre erstatningsansvar gældende over for forældrene, hvis barnet er mere end 10-11 år, og generelt er der tale om en lempelig culpavurdering af forældrenes adfærd.

Efter retspraksis er forældrenes erstatningsansvar knyttet til, om de i den konkrete situation har ført et rimeligt tilsyn med barnet. Der foreligger derimod ikke retspraksis, hvorefter forældre anses for erstatningsansvarlige under henvisning til dårlig eller mangelfuld opdragelse generelt.

Der henvises i øvrigt til udtalelsens side 15-16.

2.4. Den erstatningsretlige betydning af, at der er tegnet forsikring

Selv om de almindelige erstatningsbetingelser er opfyldt, kan der ikke gøres erstatningsansvar gældende over for skadevolderen, i det omfang den skadelidte har tegnet en tingsforsikring eller en driftstabsforsikring, der dækker den pågældende skade, jf. erstatningsansvarslovens § 19. Det gælder dog ikke, hvis skaden er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed, jf. erstatningsansvarslovens § 19, stk. 2, nr. 1.

Bestemmelsen i erstatningsansvarslovens § 19 fritager ikke skadevolder for erstatningsansvar ved personskade, uanset om skadelidte har tegnet en ulykkes- eller livsforsikring.

En almindelig familieansvarsforsikring omfatter forsikringstager samt dennes hjemmeboende børn og udeboende børn under 21 år, hvis de ikke lever i fast parforhold eller selv har børn boende hos sig. Skader, der forvoldes af et barn, er dermed som hovedregel dækket af en ansvarsforsikring, hvis forældrene har tegnet en almindelig familieforsikring, som typisk indeholder både en indbo- og en ansvarsforsikring.

Efter forsikringsaftalelovens § 18, stk. 1, er udgangspunktet, at ansvarsforsikringen ikke dækker, hvis den sikrede (skadevolderen) har fremkaldt forsikringsbegivenheden forsætligt. § 18 finder bl.a. ikke anvendelse, når den sikrede er under 14 år, jf. forsikringsaftalelovens § 19, stk. 1. Begrundelsen herfor er i forarbejderne beskrevet således, at det med mindre børns ansvar kan være vanskeligt at skelne mellem skade, der forvoldes med vilje, og skade, der skyldes tankeløshed.

Bestemmelsen indebærer, at en familieansvarsforsikring også dækker skader, som er forvoldt forsætligt, hvis skadevolderen er under 14 år på handlingstidspunktet. Dette gælder uanset karakteren af den ansvarspådragende handling og således også ved eksempelvis hærværk, som barnet ville ifalde et strafansvar for, hvis vedkommende havde været over den kriminelle lavalder.

Samspillet mellem erstatningsansvarsloven og forsikringsaftaleloven betyder, at et barns erstatningsansvar, som trods skadelidtes eventuelle forsikringsdækning opretholdes, fordi der er handlet forsætligt, jf. erstatningsansvarslovens § 19, stk. 2, nr. 1, er dækket af en eventuel familieansvarsforsikring, hvis barnet var under 14 år på handlingstidspunktet, jf. forsikringsaftalelovens § 19, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til udtalelsens side 17-20.

3. Fremmed ret

3.1. Norge

Efter norsk lovgivning skal børn og unge under 18 år erstatte de skader, som de forvolder forsætligt eller uagtsomt, for så vidt det findes rimeligt under hensyn til vedkommendes alder, den udviste adfærd, økonomiske evne og forholdene i øvrigt.

Lovgivningen indeholder endvidere en bestemmelse om forældres selvstændige ansvar for børns handlinger. Heraf følger, at forældre ifalder ansvar for skader forvoldt af børn under 18 år, hvis forældrene ikke har ført behørigt tilsyn med barnet eller den unge eller på anden måde ikke har foretaget det, der med rimelighed kan kræves for at hindre den pågældende i at forvolde skade.

Foruden dette selvstændige erstatningsansvar for forældrene, har norsk lovgivning siden 1960'erne som en kriminalpræventiv foranstaltning indeholdt en bestemmelse, hvorefter forældre hæfter for deres børns skadevoldende handlinger med indtil 5.000 norske kroner for hver skadevoldende handling, som et hjemmeboende barn under 18 år foretager.

Bestemmelsen pålægger ikke forældrene et objektivt ansvar i sædvanlig forstand, idet ansvaret er betinget af culpa hos det skadevoldende barn. Når der alligevel er tale om et skærpet ansvar for forældrene, skyldes det, at forældreansvaret efter bestemmelsen ikke forudsætter, at forældrene selv har handlet culpøst, eksempelvis ved at tilsidesætte en tilsynsforpligtelse. Forældrene er således ansvarlige for deres børns culpøse handlinger eller undladelser, selv om de ikke selv kan bebrejdes noget.

Kommissionen bemærker, at der efter det oplyste kun findes én trykt retsafgørelse, hvor bestemmelsen

har været brugt (tandskade på kammerat forvoldt uagtsomt af en 9-årig dreng), og at Barneombudet i Norge har oplyst, at man kun modtager få henvendelser om hæftelsesreglen.

Den henvises i øvrigt til udtalelsens side 22-26.

3.2. *Sverige*

Efter svensk lovgivning ifalder en skadevolder, der er under 18 år, erstatningsansvar for sin culpøse adfærd, idet der dog skal tages behørigt hensyn til vedkommendes alder og udvikling, handlingens beskaffenhed, foreliggende ansvarsforsikringer og andre økonomiske forhold samt omstændighederne i øvrigt.

Det følger endvidere, at forældremyndighedsindehaveren – med henblik på at hindre, at barnet forårsager skade på andre – skal sørge for, at barnet er under tilsyn. Forældrene hæfter således ikke for skader forvoldt af deres børn, men kan efter omstændighederne ifalde et selvstændigt culpaansvar som følge af manglende tilsyn.

Der henvises i øvrigt til udtalelsens side 26-29.

3.3. *Finland*

Finsk ret indeholder ikke særlige bestemmelser om forældres erstatningsansvar for børns skadegørende handlinger. I lighed med retstilstanden i Danmark følger det af finsk retspraksis, at forældre og andre, der har tilsynspligt med barnet, på grundlag af en almindelig culparegel kan blive selvstændigt erstatningsansvarlige for skader, som barnet forvolder, hvis skaden er en følge af, at en tilsynspligt er tilsidesat.

Der henvises i øvrigt til udtalelsens side 29.

3.4. *Storbritannien*

Dømmes en person over den kriminelle lavalder (der i Storbritannien er 10 år) for en strafbar handling, kan retten ved en såkaldt »compensation order« beslutte, at den pågældende skal betale en erstatning på op til £ 5.000 til skadelidte i anledning af det strafbare forhold. Er den dømte under 18 år, er udgangspunktet imidlertid, at erstatningsansvaret ikke pålægges den dømte, men derimod dennes forældre eller værge. Retten fastsætter erstatningen til et beløb, der findes »passende« under hensyn til sagens omstændigheder.

Hvis et barn under 10 år begår en handling, der ville være strafbar, hvis barnet havde været over den kriminelle lavalder, eller hvis handlingen i øvrigt betragtes som »antisocial«, gælder ifølge en forsøgsordning i 10 lokalområder, at retten ved en såkaldt »parental compensation order« kan beslutte, at barnets forældre eller værge er erstatningsansvarlig over for skadelidte med op til £ 5.000. Retten skal ved udmålingen af erstatningen tage hensyn til en lang række forhold, bl.a. skadens størrelse, eventuelle frivillige erstatningsbetalinger og forældrenes/værgens betalingsevne.

Udstedelse af en »parental compensation order« forudsætter, at retten finder, at et erstatningsansvar for forældrene vil kunne have en præventiv effekt. Inden retten træffer beslutning om udstedelse af en »parental compensation order«, skal den derfor indhente og vurdere oplysninger om barnets familiemæssige forhold og den forventede effekt af forældreerstatningsansvaret.

Efter det, som er oplyst over for kommissionen, har denne forsøgsordning været gældende siden 2006, men der har endnu ikke været tilfælde, hvor forældre er blevet pålagt erstatningspligt.

Der henvises i øvrigt til udtalelsens side 29-31.

3.5. *Frankrig*

Efter fransk lovgivning er forældre erstatningsansvarlige for de skader, deres børn måtte forvolde. Forudsætningerne for at pålægge et forældreansvar er, at barnet har foretaget en skadevoldende handling, som barnet selv kan gøres ansvarlig for.

Forældreansvaret påhviler indehaveren af forældremyndigheden og forudsætter, at det skadevoldende barn er under 18 år og hjemmeboende. Er begge forældre indehavere af forældremyndigheden, er de solidarisk ansvarlige for skaden.

Hvis disse betingelser er opfyldt, er barnets forældre som udgangspunkt erstatningsansvarlige for den forvoldte skade. Ansvaret kunne tidligere bortfalde, hvis forældrene godtgjorde, at der ikke var begået fejl i opdragelsen, og at der ikke havde manglet tilsyn med barnet, men nyere retspraksis peger i retning af, at forældrene alene fritages for ansvaret, hvis der foreligger force majeure.

Der henvises i øvrigt til udtalelsens side 31-32.

4. Lovforslagets udformning

4.1. Ungdomskommissionens overvejelser

4.1.1. Ungdomskommissionen anfører, at en eventuel udvidelse af forældres juridiske ansvar for kriminalitet begået af børn eller unge principielt kan tænkes gennemført på to forskellige måder – ved regler om strafansvar eller ved regler om erstatningsansvar/hæftelsesansvar for forældrene.

For så vidt angår strafansvar bemærker kommissionen, at der efter gældende ret vil kunne gøres et strafansvar gældende over for forældrene, hvis der er tale om strafbar medvirken til børns skadevoldende kriminalitet. Efter straffelovens § 23 omfatter den for en lovovertrædelse givne straffebestemmelse alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til gerningen. Bestemmelsen vil eksempelvis kunne føre til et strafansvar for forældre, der opfordrer deres børn til at begå hærværk, eller for forældre, der forholder sig passive i en situation, hvor de med rimelighed kan forventes at handle akut for at hindre deres barn i at begå en forbrydelse.

Kommissionen bemærker, at på grund af dette i forvejen vidtgående medvirkensansvar måtte en skærpelse af strafansvaret i givet fald formentlig gå ud på, at forældrene kan straffes for børnenes kriminalitet på objektivt grundlag. Ungdomskommissionen finder imidlertid, at det vil være i strid med principielle forestillinger om retfærdighed og rimelighed at straffe en person for en lovovertrædelse, som ikke kan bebrejdes den pågældende, og efter kommissionens opfattelse ville et sådant strafansvar heller ikke virke motiverende på en hensigtsmæssig måde, idet man ville ifalde ansvar, uanset hvordan man har grebet opdragelsen af barnet an.

4.1.2. På den baggrund har kommissionen koncentreret sine nærmere overvejelser om skærpede regler om forældres *erstatningsansvar/økonomiske hæftelse* for børns skadegørende handlinger.

Kommissionen har bl.a. med henvisning til kommissoriet lagt til grund, at eventuelle skærpede regler på dette område bør udformes med et kriminalpræventivt sigte, nemlig at motivere forældre til at påtage sig et større ansvar for at undgå, at deres børn begår kriminelle/skadevoldende handlinger. Formålet skal derimod ikke være at sikre, at skadelidte altid får fuld dækning for det lidte tab, idet dette hensyn fortsat kan varetages af de almindelige erstatningsregler. Efter disse regler kan skadelidte, når betingelserne i øvrigt er opfyldt, rette det fulde erstatningskrav mod det skadevoldende barn og eventuelle andre, som er ansvarlige for skaden efter almindelige regler, jf. ovenfor under pkt. 2.3 om bl.a. forældres erstatningsansvar for manglende tilsyn.

Kommissionen kan ikke anbefale en ordning med objektivt erstatningsansvar for forældrene. En sådan ordning ville efter kommissionens opfattelse være urimeligt vidtgående, idet forældrene vil blive pålagt en uvis og potentielt meget stor økonomisk byrde samtidig med, at et ansvar på objektivt grundlag ikke giver forældrene nogen konkret vejledning om, hvilken adfærd der forventes af dem. Et sådant ansvar ville således bl.a. skabe risiko for, at forældrene »overreagerer« med alt for restriktive foranstaltninger i forhold til børnene af frygt for at ifalde det potentielt meget omfattende ansvar.

Kommissionen kan heller ikke anbefale en ordning med *skærpet culpaansvar*, herunder culpa med omvendt bevisbyrde – f.eks. en regel om, at forældrene er erstatningsansvarlige, medmindre de kan

godtgøre, at de har gjort alt, hvad man med rimelighed kan forlange af dem for at undgå, at deres børn forvolder skade eller begår kriminalitet. Kommissionen anfører bl.a., at en sådan culperegulering ville være meget vanskelig at håndtere i praksis, idet børns skadeforvoldelse kan opstå i mangfoldige og vidt forskellige situationer, og et sådant ansvar ville derfor heller ikke give forældrene nogen reel vejledning om, hvilken adfærd der forventes af dem i konkrete situationer. En sådan regel ville derfor heller ikke være adfærdsmotiverende på en hensigtsmæssig måde, men skabe risiko for, at forældrene overreagerer i forhold til børnene.

Kommissionen har endvidere bl.a. overvejet en ordning, hvorefter forældrene er erstatningsansvarlige for deres børns skadeforvoldelse, hvis forældrene *har overtrådt et forældreplæg* udstedt af kommunen efter de nærmere regler herom i den sociale lovgivning. Kommissionen anfører, at man heller ikke kan anbefale en sådan ordning, selv om den har den fordel i forhold til de tidligere nævnte, at ansvaret er knyttet til manglende overholdelse af konkrete handlepligter. Imidlertid ville en sådan ordning virke skævt, idet målgruppen for forældreplæg er forholdsvis snæver, og desuden ville der formentlig kun i meget få tilfælde være den fornødne årsagssammenhæng mellem den manglende overholdelse af plægget og den konkrete skadeforvoldelse.

Kommissionen har på denne baggrund overvejet en model, hvorefter forældrenes eget direkte erstatningsansvar ikke skærpes, men der i stedet indføres en *hæftelse for børnenes erstatningsansvar*. Et sådant hæftelsesansvar kendes i dansk ret fra Danske Lov 3-19-2 om arbejdsgiverens hæftelsesansvar for den ansattes culpøse handlinger, men kommissionen anfører bl.a., at forældres forhold til deres mindreårige børn ikke kan sidestilles med en arbejdsgivers ansættelsesmæssige forhold til en arbejdstager (børns aktiviteter tjener ikke hovedsagelig forældrenes økonomiske interesser og forældre kan bl.a. ikke »afskedige« børn, som undlader at rette sig efter forældrenes instruktioner), og kommissionen finder, at et sådant fuldt hæftelsesansvar ville være urimeligt vidtgående og uden den ønskede motiverende effekt.

4.1.3. På denne baggrund har kommissionen koncentreret sine nærmere overvejelser om en model, hvorefter forældrene *hæfter objektivt* for børnenes skadeforvoldelse op til et *begrænset beløb* pr. skadegørende handling.

Et *flertal* i kommissionen (9 medlemmer) anfører, at man kan anbefale, at der gennemføres en ordning svarende til den, der i en årrække har været gældende i Norge, hvorefter forældre hæfter objektivt op til et vist begrænset beløb for deres hjemmeboende børns skadegørende handlinger. Flertallet finder, at en sådan ordning vil medvirke til at betone forældrenes ansvar for barnets opdragelse og dermed vil kunne motivere nogle forældre til at interessere sig mere for rollen som opdrager og opdragelsens betydning for børnenes trivsel og adfærd.

Flertallet finder det endvidere afgørende, at en sådan ordning vil være enkel og forståelig og i mindst muligt omfang vil tilskynde til retstvist.

Med hensyn til beløbsgrænsen anfører flertallet bl.a., at man bør undgå, at ansvaret kan medføre økonomisk uoverskuelige konsekvenser for forældrene, idet det i givet fald formentlig vil kunne øge konfliktniveauet i mange familier og dermed virke negativt. Samtidig er det ikke et formål at sikre skadelidte fuld erstatning, men alene at etablere en retsfølge, der kan være adfærdspåvirkende i forhold til forældrene. På den baggrund anbefaler flertallet at tage udgangspunkt i den norske ordning, hvorefter forældrene maksimalt hæfter for 5.000 kr. pr. skadegørende handling, men det anføres, at der kan argumenteres for både et mindre og et – inden for rimeligt snævre grænser – større beløb. Flertallet finder, at der inden for disse rammer er en god mulighed for, at en sådan ordning vil kunne opfylde intentionen om at få flere forældre til at påtage sig et større ansvar for at undgå, at deres børn begår skadevoldende og kriminelle handlinger.

Et *mindretal* i kommissionen (7 medlemmer) kan ikke anbefale, at der indføres en sådan ordning med hæftelsesansvar for forældre. Mindretallet anfører bl.a., at det er veldokumenteret, at gode familieforhold med kærlige og nærværende forældre er en af de vigtigste forudsætninger for at forebygge børne- og

ungdomskriminalitet, hvorimod det indtil videre ikke er dokumenteret, at brug af forskellige former for straf over for forældrene – eller tiltag, der opleves som en straf – kan medvirke til at forebygge børne- og ungdomskriminalitet. Foreliggende forskning tyder tværtimod på, at netop i de mest belastede familier, hvor der er mest brug for det, vil forældrene ikke reagere hensigtsmæssigt på at blive »straffet«, men vil støde børnene fra sig, straffe dem, kontrollere dem for kontrollens skyld og lignende.

Mindretallet finder, at der er en betydelig risiko for, at alle de modeller, kommissionen har drøftet, ikke blot vil være uden den ønskede kriminalpræventive effekt, men kan være direkte kriminalitetsfremmende ved at forværre familieforholdene i de familier, hvor forholdene i forvejen er dårligst, og hvor børnenes kriminalitet er mest massiv.

Mindretallet bemærker, at denne risiko for en negativ »nettoeffekt« dog vil være mindst, hvis man gennemfører den model, som flertallet anbefaler (objektiv hæftelse for barnets culpøse handlinger op til et begrænset beløb).

4.1.4. Med dette forbehold fra mindretallets side har der i øvrigt i det væsentlige været enighed i kommissionen om overvejelserne om den nærmere udformning af den model, som flertallet kan anbefale:

Kommissionen finder, at et hæftelsesansvar alene bør gælde for *forældremyndighedens indehaver*. Det betyder, at ansvaret f.eks. ikke gælder for skolen, fritidsklubber, plejefamilier eller venner og familie, som har barnet på besøg eller boende i perioder.

Kommissionen finder endvidere, at hæftelsesansvaret bør gælde, når barnet er *hjemmeboende hos en eller begge indehavere af forældremyndigheden*. Hvis der er fælles forældremyndighed, men forældrene ikke bor sammen, bør hæftelsesansvaret gælde for begge forældre, uanset hvem af dem barnet bor hos. Hæftelsesansvaret bør derimod ikke gælde i tilfælde, hvor barnet er anbragt uden for hjemmet (f.eks. i en plejefamilie eller på en institution) eller klart er flyttet hjemmefra.

Kommissionen foreslår desuden, at hæftelsesansvaret skal gælde *uanset, hvor og hvornår barnet forvolder skade*, dvs. selv om det f.eks. sker, mens barnet opholder sig hos den anden forælder eller er på lejr tur med skolen eller på ferie hos en kammerat, og selv om det sker, mens den pågældende forælder selv er borte fra hjemmet.

Kommissionen anfører om disse elementer i ordningen bl.a., at det næppe vil være muligt at udforme en ordning, der vil forekomme retfærdig i alle tilfælde, men at der bør lægges vægt på, at forældremyndighedens indehaver er den, som efter lovgivningen i øvrigt har forpligtelser over for barnet og ret til at træffe centrale beslutninger vedrørende barnet, f.eks. om skolevalg. Det er således forældremyndighedens indehaver, som normalt er den, der i den store sammenhæng har mulighed for at påvirke og øve indflydelse på et barn, der er hjemmeboende, og derfor er forældremyndighedens indehaver efter kommissionens opfattelse nærmest til at bære et skærpet forældreansvar, som skal varetage et generelt kriminalpræventivt hensyn.

Kommissionen finder endvidere, at forældrene bør hæfte i tilfælde, hvor *barnet selv er erstatningsansvarligt* for en skade på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregel (culpa-reglen). Hændelige skader, som barnet forvolder ved et uheld, vil således falde uden for, men omvendt vil forældrene ikke kun hæfte for kriminelle handlinger som tyveri, hærværk og vold, men ligesom efter den norske ordning også for skader, der forvoldes uagtsomt.

Kommissionen anfører herom bl.a., at en hæftelsesregel også bør gælde i tilfælde, hvor skaden er forvoldt af et barn under den kriminelle lavalder, og derfor ville en begrænsning af ordningen til kun at gælde ved strafbare forhold kunne medføre, at der for at gennemføre et krav mod forældrene til et barn under 15 år måtte gennemføres en bevisførelse ligesom, hvis der var tale om en straffesag mod barnet. En sådan bevisførelse ville ofte være meget vanskelig bl.a. på grund af den usikkerhed, der f.eks. gør sig gældende med hensyn til vurderingen af mindre børns forsæt i forskellige situationer, og der ville desuden være en øget risiko for, at børn under den kriminelle lavalder »stemples« som kriminelle.

Kommissionen finder, at forældrenes hæftelse bør fastsættes til 5.000 kr., og at denne hæftelse under hensyn til det kriminalpræventive hovedsigte med ordningen bør gælde *for hver skadegørende handling*, som barnet foretager, uanset hvilke eller hvor mange skader der forvoldes ved den enkelte handling. Hvis der er sket skade for mindre end 5.000 kr., kan forældrene kun afkræves det mindre beløb, mens forældrene kun kan afkræves 5.000 kr., hvis der er sket skade for mere end 5.000 kr., og hvis én handling forvolder flere skader (f.eks. en ildspåsættelse, der både forvolder skade på bygninger og personskaade på personer i bygningen), vil forældrene således kun hæfte med op til 5.000 kr. i alt. Omvendt kan man tænke sig situationer, hvor et barn forvolder mange skader i løbet af en kortere periode – eventuelt ved flere handlinger under en enkelt tur i byen – i så fald vil forældrene kunne afkræves op til mange gange 5.000 kr.

Kommissionen finder, at den foreslåede beløbsgrænse vil være passende med henblik på at opnå den ønskede adfærdsregulerende virkning samtidig med, at hæftelsen normalt ikke bliver ødelæggende for familiens økonomi.

Kommissionen bemærker, at en fast beløbsgrænse, selv om den fastsættes til et relativt lavt beløb, i sagens natur vil kunne ramme skævt, afhængigt af forældrenes økonomiske forhold. Et alternativ kunne være at fastsætte hæftelsen som en procentdel af de ansvarlige forældres skattepligtige indkomst, men omfanget af et civilretligt erstatnings- eller hæftelsesansvar reguleres ikke på denne måde i den øvrige lovgivning, og en sådan ordning ville desuden komplicere gennemførelsen af krav mod forældrene betydeligt. Det er væsentligt, at en ordning med skærpet ansvar for forældrene bliver enkel, let at bruge og udformet sådan, at det offentliges medvirken så vidt muligt er unødvendig, og dette taler for at fastsætte en fast beløbsgrænse, således at bevisførelse om indtægtsmæssige forhold kan undgås. Hvis hæftelsen bliver meget byrdefuld for forældrene i det enkelte tilfælde, vil der efter omstændighederne kunne være mulighed for at nedsætte hæftelsen, jf. den almindelige lempelsesregel i erstatningsansvarslovens § 24.

Kommissionen finder, at forældrenes hæftelse i overensstemmelse med almindelige regler alene bør *supplere barnets erstatningsansvar*. Det betyder, at den skadelidte kan vælge, om han eller hun vil kræve beløbet op til 5.000 kr. af forældrene eller af barnet, men beløbet kan ikke kræves to gange (solidarisk hæftelse). Erstatningsbeløb over 5.000 kr. vil fortsat kunne kræves betalt af barnet, kun fratrukket det beløb, som forældrene eventuelt har betalt. Der bør også være *solidarisk hæftelse og indbyrdes regresadgang* mellem forældrene indbyrdes og mellem forældrene og barnet i overensstemmelse med almindelige regler om forholdet mellem flere ansvarlige.

4.1.5. Kommissionen har endvidere drøftet spørgsmålet om *forsikringsdækning* af forældrenes hæftelse. Kommissionen lægger bl.a. til grund, at hæftelsesansvaret vil kunne være dækket af en almindelig familieforsikring, selv om barnet har forvoldt skaden forsætligt.

Kommissionen anfører bl.a., at der kan argumenteres for, at en mulighed for at tegne forsikring, som dækker hæftelsesansvaret, vil kunne begrænse en præventiv virkning af hæftelsen, og at forældrene ikke har samme økonomiske muligheder for at forsikre sig. På den anden side vil det være usædvanligt at forbyde private at tegne forsikring mod en økonomisk risiko, hvis forsikringsselskaberne anser den pågældende risiko for forsikringsbar, og i øvrigt vil det kunne få betydning for præmiestørrelsen, hvis der anmeldes (mange) skader. Hertil kommer, at det i praksis næppe ville være muligt at hindre forældre i at tegne forsikring hos udenlandske selskaber, der måtte udbyde sådanne forsikringsprodukter.

Kommissionen foreslår på den anførte baggrund ikke et forbud mod forsikringstegning.

4.1.6. Kommissionen bemærker, at den skadelidte som udgangspunkt selv må gøre sit krav gældende over for forældrene. Det må forventes, at mange forældre vil betale i mindelighed, hvis hæftelsen ikke er alt for økonomisk tyngende for dem, også fordi de fleste formentlig vil finde det meget rimeligt, at man som forælder må »hjælpe til« inden for rimelighedens grænser, hvis ens barn har forvoldt skade.

Hvis forældrene ikke betaler i mindelighed, må sagen i sidste ende afgøres ved domstolene.

Hvis sagen behandles som en sædvanlig civil retssag, vil den typisk kunne gennemføres efter den forenkledede småsagsproces.

Endvidere indeholder retsplejeloven regler om, at ofres erstatningskrav mod en gerningsmand i visse tilfælde kan afgøres i forbindelse med straffesagen – den såkaldte *adhæsiionsproces*. De gældende regler giver imidlertid ikke mulighed for, at der under straffesagen også kan tages stilling til ofrets krav mod andre end gerningsmanden (her forældrene). Kommissionen bemærker, at spørgsmålet om eventuelt at inddrage hæftelseskrav mod forældre under adhæsiionsprocessen vil kunne indgå i Retsplejerådets igangværende overvejelser om en revision af disse regler.

4.1.7. Kommissionen anfører, at der i retspraksis har været eksempler på, at helt unge personer ifalder erstatningsansvar på flere hundrede tusinde kroner, som kan belaste den pågældende langt ind i voksenlivet. Det er kommissionens opfattelse, at dette er ret ukendt i befolkningen. Der er derfor behov for en bredere oplysningsindsats på området, fordi det i forhold til de mange forældre, som føler et ansvar for deres børn, vil kunne være en betydelig tilskyndelse til at søge at holde barnet ude af kriminalitet, hvis forældrene har kendskab til, at der vil kunne være et meget tyngende erstatningsansvar for barnet.

Der henvises i øvrigt i det hele til udtalelsens side 43-78.

4.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig i kommissionens overvejelser og synspunkter, og Justitsministeriet kan tilslutte sig flertallets anbefaling om at indføre en regel, der i lighed med den retstilstand, som i en årrække har været gældende i Norge, fastsætter en beløbsbegrænset objektiv hæftelse for skader, der forvoldes ved hjemmeboende børns culpøse handlinger eller undladelser.

Med hensyn til beløbsgrænsen foreslår Justitsministeriet efter drøftelser mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance, at forældrene pålægges at betale op til 7.500 kr. pr. skadevoldende handling.

Justitsministeriet har i overensstemmelse med kommissionens anbefaling anmodet Retsplejerådet om – som led i sine igangværende overvejelser om en revision af retsplejelovens regler om behandling af erstatningskrav mod gerningsmanden i forbindelse med straffesager (adhæsiionsprocessen) – at vurdere behovet og mulighederne for at tillade, at også krav mod tredjemand i visse tilfælde kan medtages i en adhæsiionsproces, jf. pkt. 4.1.6 ovenfor.

Justitsministeriet er også enig med kommissionen i, at der kan være behov for en øget oplysningsindsats om de gældende regler om børns selvstændige erstatningsansvar. Justitsministeriet vil drøfte et sådant initiativ med relevante myndigheder og organisationer.

5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for kommuner og regioner, og indeholder ikke miljømæssige konsekvenser eller EU-retlige aspekter.

Lovforslaget skønnes ikke at have administrative konsekvenser for borgerne.

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
--	--	---------------------------------------

Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

6. Høring

Ungdomskommissionens udtalelse om forældreansvar har været i høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Politidirektører i Danmark, Politiforbundet i Danmark, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Forsikring & Pension, Danske Regioner, Kommunernes Landsforening, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Institut for Menneskerettigheder, Foreningen Stop Volden, Landsforeningen KRIM, Landsforeningen Hjælp Voldsofre, Landsorganisationen Forebyg vold; hjælp voldsramte, Retssikkerhedsfonden, Retspolitisk Forening og Det Kriminalpræventive Råd.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til stk. 1

Det foreslås, at forældremyndighedsindehaveren hæfter for hjemmeboende børns erstatningsansvar som følge af culpøse handlinger med indtil 7.500 kr. pr. skadevoldende handling.

Forældremyndighedsindehavernes ansvar er objektivt i den forstand, at det udløses, uanset om vedkommende selv kan bebrejdes, at den pågældende skade er sket.

Den foreslåede bestemmelse regulerer ikke den erstatningsretlige vurdering af, om barnet i det konkrete tilfælde er erstatningsansvarligt på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregel (culpareglen), jf. herom i de almindelige bemærkninger under pkt. 2.2.

Bestemmelsen omfatter ikke tilfælde, hvor barnet er erstatningsansvarligt på andet grundlag end culpa-reglen, f.eks. lovregler om objektivt ansvar i særlige situationer.

Den foreslåede bestemmelse berører ikke forældremyndighedsindehaverens eventuelle erstatningsansvar efter culpareglen eller i medfør af anden lovgivning. Den pågældende forælder vil f.eks. fortsat kunne være erstatningsansvarlig for det fulde skadesbeløb, hvis vedkommende har tilsidesat en pligt til at

føre et rimeligt tilsyn med barnet, og denne tilsidesættelse har været årsag eller medvirkende årsag til, at barnet forvoldte den pågældende skade.

Efter bestemmelsen påhviler hæftelsesansvaret den, der har forældremyndigheden over barnet. Det er uden betydning, om der er tale om biologiske forældre, adoptivforældre eller andre, der efter forældreansvarsloven er tildelt forældremyndigheden over barnet. Det er også uden betydning, om forældremyndigheden hviler på en aftale efter forældreansvarsloven, og om forældremyndigheden eventuelt er midlertidig. Det afgørende er, om den pågældende har forældremyndigheden over barnet på det tidspunkt, hvor den skadegørende handling foretages.

Forældremyndighedsindehaveren hæfter kun for barnets skadevoldende handlinger eller undladelser, hvis barnet på det tidspunkt, hvor den skadegørende handling foretages, er hjemmeboende hos én eller begge indehavere af forældremyndigheden. Det forudsættes, at barnet anses for hjemmeboende i lovens forstand, når det har folkeregisteradresse hos en eller begge indehavere af forældremyndigheden, medmindre barnet er anbragt uden for hjemmet (eksempelvis hos plejeforældre, der ikke har overtaget forældremyndigheden, eller på døgninstitution) eller klart er flyttet hjemmefra.

Hæftelsesansvaret finder alene anvendelse i forhold til skader forvoldt af børn og unge, der er under forældremyndighed, dvs. personer, som er under 18 år og ikke har indgået ægteskab. Der gælder ikke nogen mindste aldersgrænse i forhold til barnet, men i praksis vil børn under 4-5 år formentlig ikke kunne blive erstatningsansvarlige for de skader, de måtte forvolde, jf. de almindelige bemærkninger pkt. 2.2.

Forældrehæftelsen foreslås begrænset til et beløb på indtil 7.500 kr. pr. skadevoldende handling. Selv om skadelidte har lidt et tab, der overstiger dette beløb, kan forældremyndighedsindehaveren således alene mødes med et krav på 7.500 kr. pr. skadevoldende handling, medmindre vedkommende kan gøres erstatningsansvarlig på andet grundlag. Er skadelidtes tab mindre end 7.500 kr., hæfter indehaveren af forældremyndigheden alene med et beløb svarende til det faktisk lidte tab.

Den foreslåede beløbsbegrænsning gælder pr. skadegørende handling eller undladelse. I tilfælde af, at der er forvoldt flere skader, må afgørelsen af, om der har været tale om flere skadegørende handlinger, eller om skaderne er forvoldt ved én skadegørende handling, bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Ved overtrædelse af straffebestemmelser vil der normalt kunne tages udgangspunkt i, om der er foretaget et eller flere strafbare forhold.

Hvis en mindreårig f.eks. i forbindelse med gadeuroligheder både forvolder personskade med et sten-kast og forvolder tingsskade ved at sætte ild til en bil, vil der være tale om to skadegørende handlinger, således at forældremyndighedens indehaver hæfter med indtil 7.500 kr. for hver skade. Hvis én bil i en række af biler antændes, og ilden breder sig og forårsager skade på de øvrige biler, vil der derimod være tale om én skadegørende handling, således at forældrenes hæftelse er begrænset til 7.500 kr. i alt.

Den foreslåede hæftelse gælder for hvert barn, der forvolder skade. Er en skade forvoldt af to søskende i forening, hæfter forældrene således for i alt 15.000 kr.

Hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt, vil det foreslåede hæftelsesansvar kunne nedsættes eller helt bortfalde efter den almindelige lempelsesregel i erstatningsansvarslovens § 24. Efter denne bestemmelse kan der ske lempelse af erstatningsansvaret, når ansvaret vil virke urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller når ganske særlige forhold i øvrigt gør det rimeligt. Ved vurderingen heraf skal der navnlig tages hensyn til skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold, skadelidtes interesse, foreliggende forsikringer og omstændighederne i øvrigt.

Det foreslås, at forældremyndighedsindehaveren hæfter umiddelbart over for skadelidte for skader, som barnet er erstatningsansvarlig for efter culpareglen. Hæftelsen gælder således kun, hvis et ansvar kunne gøres gældende mod det skadevoldende barn, men det er ikke en betingelse, at barnets ansvar er fastslået ved dom eller forlig.

Har skadelidte eller de ansvarlige forældre tegnet en forsikring, der dækker den skade, som barnet

har forvoldt, gælder de almindelige bestemmelser i erstatningsansvarsloven og forsikringsaftaleloven om forsikringsdækkede skader.

Det betyder navnlig, at barnets erstatningsansvar bortfalder i det omfang, skaden er dækket af skadelidtes tings- eller driftstabsforsikring, jf. erstatningsansvarslovens § 19, stk. 1. Det gælder dog bl.a. ikke, hvis skaden er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed, jf. § 19, stk. 2, nr. 1.

De almindelige bestemmelser i erstatningsansvarslovens § 22 om regres for skadelidtes forsikringsselskab fører endvidere til, at skadelidtes forsikringsselskab – hvis erstatningsansvaret ikke er bortfaldet efter § 19, stk. 1 – i visse tilfælde indtræder i skadelidtes krav mod skadevolderen. Har forsikringsselskabet udbetalt erstatning til skadelidte i anledning af tingsskade, har selskabet efter § 22, stk. 1, regres mod det skadevoldende barn, hvis skaden er forvoldt forsætligt eller groft uagtsomt. I så fald vil forsikringsselskabet også kunne rette et regreskrav mod forældrene inden for det beløbsbegrænsede hæftelsesansvar. Er der derimod tale om personskade, som er dækket af skadelidtes livs- eller ulykkesforsikring, følger det af erstatningsansvarslovens § 22, stk. 2, at skadelidtes forsikringsselskab ikke har regres mod det skadevoldende barn, uanset om skaden måtte være forvoldt forsætligt eller groft uagtsomt. I denne situation vil det udbetalende forsikringsselskab heller ikke kunne gøre et regreskrav gældende mod forældremyndighedsindehaveren.

I det indbyrdes forhold mellem det skadevoldende barn og de hæftende forældre vil dansk rets almindelige regler om solidarisk ansvar og regres finde anvendelse, jf. herved erstatningsansvarslovens § 25.

Hvis barnet og forældrenes forsikringsmæssige situation er den samme – dvs. hvis ingen eller alle er dækket af en ansvarsforsikring – afgøres den indbyrdes ansvarsfordeling efter erstatningsansvarslovens § 25, stk. 1, hvorefter det skal vurderes, i hvilket omfang det er rimeligt at give regres til den skadevolder, der har betalt skadeserstatningen (herunder dennes forsikringsselskab).

Hvis den forsikringsmæssige situation ikke er den samme – dvs. hvis kun nogle af de ansvarlige er dækket af en ansvarsforsikring – afgøres den indbyrdes ansvarsfordeling efter erstatningsansvarslovens § 25, stk. 2. Efter denne bestemmelse bortfalder et regreskrav mod den skadevolder, der ikke er dækket af en ansvarsforsikring, som udgangspunkt, men regreskravet opretholdes dog bl.a., hvis den pågældende skadevolder har handlet forsætligt eller har udvist grov uagtsomhed, jf. § 25, stk. 2, 1. pkt. Hvis regreskravet ikke bortfalder, kan ansvaret efter omstændighederne lempes, jf. § 25, stk. 2, 2. pkt., idet der i så fald kan tages hensyn til de foreliggende forsikringer, således at erstatningsansvaret endeligt placeres helt eller delvis hos den skadevolder, der er forsikringsdækket.

Var det skadevoldende barn under 14 år, da den skadegørende handling blev foretaget, dækker en eventuel ansvarsforsikring, selv om skaden måtte være forvoldt forsætligt, jf. forsikringsaftalelovens § 19, stk. 1, jf. § 18.

I visse tilfælde kan skadelidte kræve, at staten betaler erstatning og godtgørelse for personskade, der skyldes overtrædelse af straffeloven. Reglerne herom findes i offererstatningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 688 af 28. juni 2004 med senere ændring.

Efter offererstatningslovens § 17 indtræder staten i skadelidtes krav mod skadevolderen, hvis der udbetales erstatning til skadelidte. Da den foreslåede bestemmelse indebærer, at forældremyndighedsindehaveren hæfter for indtil 7.500 kr. pr. skadegørende handling, når det skadevoldende barn selv er erstatningsansvarlig, vil staten også kunne rette sit regreskrav mod forældrene inden for dette maksimumbeløb.

Til stk. 2

Bestemmelsen fastslår, at der er solidarisk hæftelse for det beløb, der fremgår af stk. 1, når der er fælles forældremyndighed over det skadevoldende barn.

Er der fælles forældremyndighed, kan skadelidte således vælge at rette sit krav på indtil 7.500 kr. pr. skadegørende handling mod begge indehavere af forældremyndigheden eller mod én af dem. Skadelidtes

samlede skadeserstatning i henhold til den foreslåede hæftelsesregel kan ikke overstige 7.500 kr. pr. skadegørende handling, selv om kravet rettes mod begge forældre.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2009, og at den finder anvendelse på skader, der forvoldes ved handlinger foretaget efter lovens ikrafttræden. Tilsvarende gælder ved skadevoldende undladelser.

Til § 3

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.